

Een staatshervorming voor België

Eendracht maakt macht

Stefan GIELEN en Tim BARBAIX

Merksem, 20 september 2007

Woord vooraf

Deze staatshervorming is een eerste stap en tevens de laatste stap in een reeks van politiek bestuurlijke veranderingen, die ons land ten goede komen. Dit is de meest essentiële staatshervorming die een grondige verandering met zich mee zal brengen. De staatshervorming is een stap in de toekomst, zodat we een modern België, met een federale staatsstructuur kunnen exporteren naar het buitenland. In deze laatste definitieve hervorming wordt de macht van de deelstaten en de federale staat in een perfect politiek evenwicht samengesteld. Zo kunnen de verschillende (deel)staten in België op alle communautair problemen een democratisch antwoord bieden.

INHOUDSOPGAVE

Artikel I. Bestuursniveaus.....

Artikel II. De drie machten.....

Artikel III. De monarchie en de politiek.....

Artikel IV. Federaal België.....

- a. *Federale overheid*
- b. *Deelstaten*
- c. *Bevoegdheden van de Deelstaten*

Artikel V. Federale Staat.....

- a. *De bevoegdheden van de federale Staat*

Artikel VI. De scheidsrechters.....

Conflicten oplossen in het federale België

- a. *Federale overheid (CBZ)*
- b. *Arbitragehof*
- c. *Externe audit*
- d. *Belangenconflicten*
- e. *Kamer en Senaat*

Artikel I. Bestuursniveaus

Het federale België bestond uit drie bestuursniveaus, waaronder de steden en de gemeenten vervolgens de provincies, en daarboven de federale staat met de deelstaatoverheden. Wel dit systeem is omslachtig en werkt ronduit slecht. We moeten trachten om de federale staatsstructuur te moderniseren en naar de 22ste eeuw te loodsen. Daarbij is besloten om de bestuursniveaus te hervormen en het resultaat ziet er als volgt uit;

Door de staatshervorming heeft de piramide van de eenheidsstaat plaats gemaakt voor een complexer systeem met drie verdiepingen.

Op de hoogste verdieping staat nu de federale Staat (De Federale Staat wordt gevormd door verkozen federale parlementsleden, die door de deelstaten worden geleverd) gevolgd door de deelstaten. Opdat de deelstaten bevoegdheden zijn toegekend door de Grondwet, kan de federale staat geen inmenging meer hebben binnen de deelstaatbevoegdheden. Enkel wanneer er conflicten ontstaan tussen twee of meerdere deelstaten dan kan de CBZ een besluit treffen dat bindend is en op dat gegeven moment boven de bevoegdheden van de deelstaten staat. Dit besluit kan enkel nog door het Arbitragehof worden aangevochten, deze instelling kan de besluiten getroffen door de CBZ ontbinden en een nieuwe bindende akkoord opstellen.

De verdieping onmiddellijk daaronder wordt nog altijd ingenomen door de provincies. Voor de staatshervorming van 1993 stonden de provincies enkel onder toezicht van de centrale Staat. Nu moeten ze werken onder toezicht van alle hogere overheden, in het kader van de federale, gemeenschaps- of regionale bevoegdheden.

Onderaan de piramide vinden we nog steeds de gemeenten, het bestuursniveau dat het dichtst bij de burger staat. Net zoals de provincies staan ze onder toezicht van de hogere overheden, in functie van de uitgeoefende bevoegdheden, dus ofwel van de federale Staat, ofwel van de Gemeenschap ofwel van het Gewest. Over het algemeen worden zij gefinancierd en gecontroleerd door de Gewesten.

Artikel II. De drie machten

De staatsmacht is in België verdeeld over drie machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht. Elke macht controleert en beperkt de andere machten. Dit principe van de scheiding der machten staat echter niet uitdrukkelijk in de grondwet en is ook niet absoluut.

De federale wetgevende macht maakt de wetten en controleert de uitvoerende macht. Ze wordt uitgeoefend door het parlement en de Koning. Het parlement bestaat uit twee kamers, de Senaat en de Kamer van volksvertegenwoordigers.

De federale uitvoerende macht bestuurt het land. Ze zorgt ervoor dat de wetten in concrete gevallen worden toegepast en nageleefd. De uitvoerende macht wordt uitgeoefend door de Koning en zijn regering van ministers en staatssecretarissen.

De rechterlijke macht doet uitspraak over geschillen en wordt uitgeoefend door hoven en rechtbanken. Ze controleert ook de wettelijkheid van de daden van de uitvoerende macht.

De scheiding der machten geldt ook op het niveau van de gemeenschappen en de gewesten. Ze hebben elk een aparte wetgevende en uitvoerende macht. De rechterlijke macht wordt echter voor de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten door dezelfde instanties uitgeoefend.

Artikel III. De monarchie en de politiek

De politieke rol van de Koning

Op grond van zijn politieke functie kan de Koning geen persoonlijk gezag uitoefenen. Via suggesties, advies, waarschuwingen en aanmoedigingen kan de Koning enkel invloed uitoefenen op de politieke hoofdrolspelers. Zijn optreden past in een sfeer van continuïteit, van lange-termijn-objectieven en "grootse plannen" voor het land en de staat.

De Koning vervult zijn rol via een permanente dialoog met alle actoren van het politieke besluitvormingsproces. In een land als België blijft die dialoog niet beperkt tot de leden van het parlement en de regering. De Koning treedt ook in contact met talrijke andere organen die een rol spelen in het besluitvormingsproces. Daarom ontmoet de Koning niet enkel vertegenwoordigers van de politieke wereld maar van alle groeperingen die in het land enige invloed hebben op economisch, sociaal, academisch, cultureel of sportief vlak. Tegelijkertijd vormen die ontmoetingen, waarvan de inhoud steeds geheim blijft, een waardevolle bron van informatie voor de Koning, waardoor hij concreet vorm kan geven aan zijn functie.

Het belang en de invloed van het politieke optreden van de Koning varieert naargelang van de omstandigheden en het ritme van het openbaar leven. Op bepaalde ogenblikken treedt de Koning duidelijker op de voorgrond. Dit gebeurt onder andere na de verkiezingen, wanneer hij een informateur en daarna een formateur aanduidt.

De Koning combineert die politieke rol met een aantal andere functies.

Zo is hij ook opperbevelhebber van de strijdkrachten. In de loop van de Belgische geschiedenis heeft de interpretatie van die tekst aanleiding gegeven tot veel controverse en zelfs conflicten tussen sommige vorsten en hun regeringen. De kern van het probleem was of de militaire rol van de koning in oorlogstijd valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Vandaag stelt dat probleem zich niet langer in de praktijk, aangezien het hele Belgische leger in een dergelijke situatie onder het geïntegreerde NAVO-bevel zou komen te staan.

Niettemin heeft de militaire rol van de Koning zijn betekenis niet helemaal verloren. Een van de belangrijkste taken van de Koning bestaat er nog steeds in te waken over de handhaving van de troepen. Bovendien dient Hij de politieke wereld en de publieke opinie te herinneren aan de nationale en internationale verplichtingen van België inzake landsverdediging.

Een ander aspect van de rol van de Koning ligt in zijn dagdagelijkse bezigheden waarbij hij bij ministers bemiddelt in naam van burgers die op hem een beroep doen om gerechtigheid te bekomen in hun contacten met het politiek en administratief systeem.

Artikel IV. Federaal België

Het koninkrijk België is vanaf heden 20/09/2007 opgesplitst in deelstaten, die elk hun door de Grondwet verkregen bevoegdheden hebben, maar de federale staat speelt een zeer opvallende en belangrijke rol, de federale overheid behoudt het toezicht over de deelstaten, om de goede orde van het land te garanderen, en enkele bevoegdheden uit te oefenen die het hele land aangaan.

a. Deelstaten

Het land zal niet langer geregeerd worden vanuit de Gemeenschappen en de Gewesten. Met namen de Vlaamse, de Waalse en de Duitstalige Gemeenschappen. En het Vlaamse, Waalse en Brussels Hoofdstedelijke Gewest. Met reden dat deze structuur tweeslachtig werkte en niet langer haalbaar bleek naar de toekomst toe. Het nieuwe bestuursmodel moet staan voor een moderne autonome federale staat. De term Gewest zal nog steeds gebruikt worden maar zal nu ook de taken van de Gemeenschap op zich nemen. de nieuwe definitie van de Gewesten zal als volgt luiden. *De Gewesten zijn autonome deelstaten binnen een federale staatstructuur, de Gewesten hebben de macht over de door de grondwet toegekende bevoegdheden.*

Het nieuwe bestuursmodel bestaat uit vier autonome deelstaten, die eendrachtig het federale koninkrijk België moeten vormen. De autonome staten zijn de volgende;

Het Vlaamse Gewest
Met als hoofdstad Antwerpen

Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest
Met als hoofdstad Brussel

Het Waalse Gewest
Met als hoofdstad Namen

Het Duitstalige gebied blijft een gemeenschap met gemeenschapsbevoegdheden binnen de deelstaat Wallonië.

Aangezien Gemeenschappen gebaseerd zijn op de notie "taal" en taal "aan de persoon gebonden" is, heeft een aantal andere bevoegdheden overduidelijk met die Gemeenschappen te maken. De Gemeenschap is bevoegd voor de cultuur (theater, bibliotheken, audiovisuele media, ...), het onderwijs, het gebruik van talen en de persoonsgebonden aangelegenheden die aan de ene kant het gezondheidsbeleid (de curatieve en preventieve geneeskunde) en aan de andere kant de hulp aan personen (de jeugdbescherming, de sociale bijstand, familiehulp, opvang van immigranten, ...) omvatten. Zij zijn eveneens bevoegd voor het wetenschappelijk onderzoek over hun bevoegdheden en de internationale betrekkingen die met hun bevoegdheden te maken hebben.

b. Bevoegdheden van de Deelstaten

Sociaal beleid:

- ❖ Huisvesting
- ❖ Gezondheid
- ❖ Sociale zaken
- ❖ Welzijn

Economisch beleid:

- ❖ Landbouw
- ❖ Economie
- ❖ Tewerkstelling
- ❖ Wetenschappelijk onderzoek
- ❖ Innovatie

Structureel beleid:

- ❖ Plattelandsontwikkeling
- ❖ Ruimtelijke ordening
- ❖ Stedenbouwkunde
- ❖ Lokaal bestuur
- ❖ Mobiliteit
- ❖ Openbare werken
- ❖ Gesubsidieerde werken
- ❖ Openbaar vervoer¹

Cultureel beleid:

- ❖ Sport
- ❖ Jeugd en Senioren
- ❖ Cultuur
- ❖ Toerisme
- ❖ Patrimonium
- ❖ Communicatie
- ❖ Informatie
- ❖ Taalwetgeving
- ❖ Onderwijs²
- ❖ Natuur
- ❖ Milieu
- ❖ Onderwijs

Financieel beleid: → zie artikel V (voor uitzonderingen op de financiële bevoegdheden)

- ❖ Financiën
- ❖ Begroting

Internationale beleid:

- ❖ Het financiële beleid heeft enkel bindende kracht, binnen de Deelstaat bevoegdheden.

---

¹ Openbaar vervoer voor de Deelstaten bevat de bevoegdheden over regionaal openbaar vervoer: bus, tram
Spoorwegen is een federale bevoegdheid.

² De federale overheid stelt de eindtermen op , deze eindtermen moeten worden behaald.

Artikel V. Federale Staat

a. De bevoegdheden van de federale Staat

Grof geschetst omvatten de bevoegdheden van de federale Staat eigenlijk alles wat te maken heeft met het algemene belang. In het algemene belang van alle Belgen beheert de federale Staat bij voorbeeld financiën. Kortweg gezegd heeft de federale overheid zowel wetgevende als uitvoerende organen, en als enigste rechtelijke macht, die bindend zijn voor gans het land m.u.v. de bevoegdheden van de deelstaten.

De federale Staat behoudt een aanzienlijk "gemeenschappelijk erfgoed". Daaronder valt onder andere het gerechtelijke apparaat, het leger, grondstoffen en bodem, economie (voor het belang van de Algemene economische vooruitgang), buitenlandse zaken (betreffende de federale bevoegdheden), onderwijswetgeving, migratie, energie en watervoorziening, de federale politie, het toezicht over de politiediensten, de sociale zekerheid en de belangrijke wetten over sociale bescherming (werkloosheid, pensioenen, kinderbijslag, ziekte- en invaliditeitsverzekering), de overheidsschuld, het monetaire beleid, het prijs- en inkomensbeleid, de bescherming van het spaargeld, de overheidsbedrijven (zoals de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, De Post, Wapenindustrie), de federale wetenschappelijke en culturele instellingen, federale belastingen,... Bovendien blijft de federale Staat verantwoordelijk voor de verplichtingen van België en zijn gefederaliseerde instellingen ten overstaan van de Europese Unie of van de NAVO.

De federale overheid is eveneens bevoegd voor alles wat niet uitdrukkelijk onder de bevoegdheid valt van de Deelstaten. De federale Staat is tevens bevoegd voor de uitzonderingen en beperkingen op de bevoegdheden van de Gewesten.

Daarnaast blijft de federale overheid ook bevoegd voor een aantal domeinen waarbij een zelfstandige koers van de deelstaten de economische en monetaire eenheid van België in gevaar zou brengen:

- ❖ *muntheleid*
  - ◆ *fiscaal beleid*
  - ◆ *prijs-en inkomensbeleid*
  - ◆ *mededingingsrecht*
  - ◆ *handels-en vennootschap*
  - ◆ *arbeidsrecht*

De bevoegdheden van de Federale overheid staat boven die van de Deelstaten.

Artikel VI. De scheidsrechters

Conflicten oplossen in het federale België

In ons land staat het pakket bevoegdheden van elke deelstaat nauwkeurig omschreven in de Grondwet. Toch gebeurt het dat een overheid haar bevoegdheid te ruim interpreteert en daardoor op het domein van een andere overheid terechtkomt. Dat heet een bevoegdheidsconflict.

Het gebeurt ook dat een overheid niet buiten haar bevoegdheden treedt maar toch de belangen van de andere overheid schaadt. Dat heet dan een belangenconflict bij wijze van voorbeeld; Als de Vlaamse overheid beslist om een stuk snelweg niet aan te sluiten op het Brusselse wegennet dan schaadt de Vlaamse overheid de economische belangen van de Brusselse overheid.

Bij geschillen tussen de federale overheid en een deelstaatoverheid wordt de Senaat ingeroepen om dit conflict op te lossen.

a. Federale overheid (CBZ)

De Federale overheid heeft met de commissie voor binnenlandse zaken een orgaan dat de deelstaten zal controleren en zal terecht wijzen wanneer er conflicten ontstaan. De CBZ (Commissie voor Binnenlandse Zaken) zal alle activiteiten van de deelstaten op de voet volgen. De deelstaten kunnen ook naar de Federale overheid toestappen wanneer zij vinden dat hun bevoegdheden en/of belangen zijn geschonden door een andere deelstaat. De Commissie zal dan alle betrokken partijen bijeenroepen en d.m.v. onderhandeling een oplossing zal proberen te vinden. Mocht het onderhandelen geen zin hebben, dan heeft de Commissie de macht en de bevoegdheid door deze staatsvorming verkregen om de betrokken partij(en) te sanctioneren. Beroep tegen uitspraken van de Commissie is mogelijk bij het Arbitragehof

Financiële controle; wanneer de CBZ zich gewaar wordt van 'ongezonde' concurrentie, (en onder 'ongezonde' concurrentie verstaan we; het tegenwerken van de andere deelstaten op eender welk gebied.) Dit kan zowel ontstaan bij bevoegdheidsconflicten evenals bij belangenconflicten. Als deze conflicten zich voordoen zal de Commissie hier een democratisch antwoordt en desnoods sanctie op geven, opdat de algemene economie een blijvende groei zal creëren.

b. Arbitragehof

Het Grondwettelijk Hof of Arbitragehof is een rechtscollege met twaalf onafhankelijke rechters die waken over de inachtneming van de Grondwet door de wetgevers in België. Het kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen en schorsen. Vanwege zijn bijzondere opdracht staat het los van zowel de wetgevende macht, als van de uitvoerende en de rechterlijke macht.

c. Externe audit

Het Rekenhof is een van de externe audits die de zowel de federale als de deelstaat financiën voor zijn rekening neemt. De bevoegdheid van het Rekenhof luidt als volgt; *Het Rekenhof staat in voor de controle van alle financiële overheidsverrichtingen in België.* Het Rekenhof is een onafhankelijke audit die ook een raadgevende taak heeft t.o.v. de verschillende overheden in ons land. De ambtenaren van het Rekenhof staat ook in voor het Het Rekenhof staat onderleiding van de Senaat.

d. Belangenconflicten

Het kan ook gebeuren dat een overheid haar boekje van bevoegdheden niet te buiten gaat maar toch de belangen van een andere overheid schaadt. Zo kan Vlaanderen ertoe besluiten om op zijn grondgebied een stuk weg niet aan te leggen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan daardoor in zijn economische belangen worden geschaad, bijvoorbeeld omdat er daardoor geen verbinding komt met een industrieterrein. Bij een dergelijk belangenconflict kan de benadeelde overheid de CBZ inschakelen. De Commissie probeert via onderhandelingen een oplossing te vinden. Gaat het om een belangenconflict tussen deelstaatparlementen, dan kan eerst aan de Senaat worden gevraagd om te bemiddelen. De Senaat, die optreedt als raadgever, brengt dan een advies uit dat politiek gezien een groot gewicht in de schaal legt. Maar belangenconflicten zijn daarmee nog niet beslecht: vaak gaat het om problemen die alleen maar kunnen worden opgelost als de politieke wil daarvoor aanwezig is.

e. Senaat en de Kamers

Het Sint-Michielsakkoord hertekent grondig de werking van het federale parlement. De Senaat krijgt een speciale rol in de federale structuur. Voordien deed de Senaat hetzelfde wetgevende werk als de Kamer: een wet moest door beide vergaderingen worden goedgekeurd. Dat tweekamerstelsel maakte de besluitvorming vaak zeer tijdrovend en het was bovendien niet aangepast aan de federale structuur van ons land. De taken moesten dus beter worden verdeeld.

De Senaat treedt op als er zich conflicten afslepen tussen de federale overheid en de deelstaat overheden, of indien de CBZ geen oplossing kan vinden voor een bepaald conflict. De Senaat heeft de bevoegdheid *alle overheidsinstellingen zowel federaal als regionaal te controleren.*

De Kamer van Volksvertegenwoordigers krijgt ook een eigen rol. De Kamer stemt wetten, resoluties, decreten en andere bindende teksten. De parlementen zijn actief in elke deelstaat en ook in de federale staat is er een kamer van volksvertegenwoordigers actief.

Bronnen die nodig waren om deze Staatshervorming op te bouwen;

1. BRON: <http://www.belgium.be/eportal/index.jsp>
2. BRON: Foto http://nl.wikipedia.org/wiki/Afbeelding:Brussel_Parlementsgebouw.jpg
3. BRON: De Belgische Leuze 'EENDRACHT MAAKT MACHT'
4. BRON: Gezond verstand

Makers van de Staatshervorming: Tim Barbaix en ikzelf (Stefan Gielen)